

בס"ד. שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון, ה'תשכ"א.

— התוועדות ב, המשך להתוועדות יום שמחת-תורה —

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.

א. שייכותה של התוועדות זו לשמחת-תורה — נוסף על הענין ד"אסרו-חג" — מובנת ע"פ מאמר רז"ל¹ בנוגע ל"ארבעה עשר (בניסן) שחל בשבת", ש"חלבי שבת קרבין ביום טוב".

ובהקדמה:

ערב פסח — שבו מקריבין קרבן פסח — אין לו אסרו-חג כלל, אפילו מדרבנן, דלא כחג השבועות שיש לו אסרו-חג מדאורייתא, ושאר ימים טובים שיש להם אסרו-חג מדרבנן². — הסיבה לכך היא אמנם למעלייתא, בגלל שהיום שלאחריו הוא יו"ט, אבל סוכ"ס בפועל אין לו אסרו-חג.

ואעפ"כ, כשחל ערב פסח בשבת, שאז קרבים חלבי הפסח ביו"ט — נמצא, שמצד ענין השבת ניתוסף המשך להיו"ט דערב פסח, ע"ד "אסרו-חג".

ומזה מובן גם בנדו"ד — שמצד יום השבת הסמוך להיו"ט, ניתוסף בהיו"ט שלפניו.

ועאכו"כ כאשר יום השבת הוא גם אסרו-חג, כך, שישנם ב' המעלות, הן המעלה דאסרו-חג, והן המעלה דיום השבת שלאחרי היו"ט, הרי בודאי שישנה השייכות וההמשך לשמח"ת.

וכיון שכן, צריך להיות עכשיו ה"חלב" דשמח"ת:

ענינו של "חלב" הוא — כדברי הרמב"ם³ על הפסוק "כל חלב להוי"ם", ש"כל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב (ש)יהי' מן הנאה והטוב כו'". ומזה מובן גם בנוגע להוספה בהקרבת החלבים מצד ענין השבת, שבשבת צ"ל "הנאה והטוב" שבעניני יו"ט.

(3) סוף הל' איסורי המזבח.

(4) ויקרא ג, טז.

(1) פסחים נט, ב.

(2) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתכ"ט סי"ד.

ח. סתצ"ד סי"ט. וש"נ.

וכיון שנקודת הענין דשמח"ת היא השמחה והריקודים ברגלים — הרי עתה, ביום השבת שלאחרי שמח"ת, צ"ל שמחה וריקודים בתוספת יותר.

וכמנהג ישראל — הרי השמחה דשמח"ת אינה באופן "יבש" ("אויף אַ טרוקענעם אופן"), אלא היא קשורה עם משקאות כו'.

ומובן, שאין זה בסתירה לכך שהשמחה צריכה להיות בביטול (כפי שנתבאר בהמאמר⁵ ענין הביטול בשמחה):

בזמן שביהמ"ק הי' קיים הי' הענין ד"יראה כל זכורך את פני הוי"ו", "כדרך שבא לראות כך בא ליראות",⁷ כפי שנתבאר בהמאמר⁵ במעלת הראי' וההשתחואה שבביהמ"ק. וכמבואר במק"א⁸ שזהו ענין נעלה יותר אפילו מהגילוי שהי' למשה רבינו, שהרי במשה רבינו נאמר⁹ "וראית את אחורי לפני לא יראו", ואילו בביהמ"ק, הנה כאו"א מישראל, יהי' מי שיהי', ראה "את פני הוי"ו".

ומבלי הבט על הגילויים היותר נעלים, היתה השמחה קשורה עם בשר ויין — "אין שמחה אלא בבשר" ו"אין שמחה אלא ביין"¹⁰, בשר גשמי (שהרי עם היותו בשר קודש, הרי זה סו"ס בשר גשמי) ויין גשמי כפשוטם, כי, דוקא באופן כזה היתה השמחה יכולה לחדור ("דורכנעמען") גם את הגוף ונפש הבהמית.

ואם בביהמ"ק הוצרכו לענינים גשמיים בשביל השמחה, הרי עאכור"כ שעכשיו "אין שמחה אלא ביין",

וכפסק רבנו הזקן בשו"ע¹¹ ש"בשר אין חובה לאכול עכשיו, כיון שאין לנו בשר שלמים", ולכן, "אין יוצאים ידי חובת שמחה אלא ביין", וכפי שנקבע המנהג אצל בניי — גם בשאר משקאות,

ואין זה בסתירה לענין הביטול בשמחה — כיון שהדברים הגשמיים הם רק כדי שהשמחה תחדור גם את הגוף ונפש הבהמית.

וכאמור, כל ענינים אלו צריכים להיות עתה בתוספת יתירה לגבי שמח"ת, מצד ההוספה בענין הקרבת החלבים מצד ענין השבת.

והרי ענין הקרבן הוא קירוב ועלי' מלמטה למעלה, אבל עי"ז

(5) לא הגיע לידינו לע"ע (המו"ז).
 (6) פ' ראה טז, טז.
 (7) חגיגה ב, א.
 (8) יהל אור ס"ע קד ואילך.
 (9) תשא לג, כג.
 (10) פסחים קט, א.
 (11) אור"ח סתקכ"ט ס"ז.

נעשית גם ההמשכה מלמעלה למטה, שהרי בענין הקרבנות נאמר¹² "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני", וענין הנח"ר הוא המשכה מלמעלה למטה.

* * *

ב. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם בהתועדות שמח"ת¹³, שיש צורך להרגיל את הגוף ליהנות מדבר מצוה, שכן, הגוף בטבעו נהנה מענינים גשמיים, אכילה ושתי' וכדומה, ולא מדבר מצוה, ויש צורך להרגילו ליהנות מדבר מצוה.

וביאר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שזהו ענין הריקודים, שהרי הגוף מתעייף מהריקודים ואינו נהנה מהם, ויש צורך לפעול בו שייחנה מהריקודים.

והוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר להסביר, שכן הוא הסדר אצל איש צבא (הנקרא כאן "סאָלדזשער"): לכתחילה אינו מורגל בעבודת הצבא, ועבודה זו מייגעת אותו ביותר, אבל אח"כ, לאחר שנתרגל, אזי מתאחד עם העבודה עד כדי כך שענין זה הוא אצלו בפשיטות, שאי־אפשר כלל באופן אחר. וענין זה ניכר עליו גם בשנים שלאח"ז, כאשר חדל להתהלך בלבושי איש צבא, ואפילו לאחר עשר שנים, ניכר בכל תנועותיו שהי' פעם איש צבא.

ג. והנה, מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר שאיש צבא ניכר בכל תנועותיו — הרי זה תוכן דברי הרמב"ם¹⁴ ש"החכם .. צריך שיהי' ניכר במעשיו במאכלו ובמשקו וכו'", ומונה עשרה דברים, שהם כללות כל עניני האדם¹⁵. אלא, שהרמב"ם כותב בלשון "החכם", ואינו מדבר בענין איש צבא.

וטעם הדבר — כי, בנגלה בכלל, ובספר הלכה בפרט, המעלה הגדולה ביותר היא מעלת השכל, ובשכל גופא, המעלה הגדולה ביותר היא מעלת החכמה. משא"כ ענין המס"נ — אינו מתבאר בנגלה דתורה, כדאיתא בכמה מאמרים¹⁶.

(12) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי ופרש"י פינחס כח, ח. ועוד.
 (13) שיחת יום שמח"ת תש"ה ס"ב (סה"ש תש"ה ע' 58).
 (14) הל' דעות רפ"ה.
 (15) ראה גם תו"מ חכ"ב ריש ע' 170. וש"נ.
 (16) ראה סה"מ תש"ט ע' 121, ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם (נדפסה גם בלקו"ש ח"ב ע' 212 ואילך).

ולהעיר, שמצינו בזה שני לשונות: (א) "אין מס"נ נכתב בתורה"¹⁷,
(ב) "לא נזכר בתורה טעם על מס"נ"¹⁸.

ושני הלשונות הם אמת¹⁹:

ידוע שלכמה דעות²⁰ (וכן הלכה²¹), אפילו במצוות שבהם ישנו החיוב "יהרג ואל יעבור", אם עבר ולא נהרג, אינו נענש, להיותו אנוס, ו"אונס רחמנא פטרי"²². אלא, שכאשר מוסר נפשו, אזי מקבל שכר בעולם הבא כו'.

אבל מובן, שמס"נ כזו (בשביל השכר בעוה"ב) אינה ביטול בתכלית, שהרי אין זה אלא שמחליף את חיי העוה"ז בחיי העוה"ב.

וזהו הפירוש ש"לא נזכר בתורה טעם על מס"נ" — כי ע"פ נגלה יש לומר שטעם המס"נ הוא מצד מעלת חיי עוה"ב, ולא זהו הטעם הפנימי שבגללו צריך להיות ענין המס"נ.

אמנם בנוגע לאמיתית ענין המס"נ — "אין מס"נ נכתב בתורה":

אמיתית ענין המס"נ הוא — שאינו רוצה מאומה, כי אם עצמות בלבד.

וע"ד הסיפור²³ הידוע²⁴, שפעם בא יהודי אל הבעש"ט וביקש והפציר ממנו ביותר על ענין מסויים, והבעש"ט עשה כמה ענינים עד שהוכרחו מלמעלה למלא בקשתו של יהודי הנ"ל, אף שמצד סדר ההשתלשלות לא הי' ביכלתו לקבל זאת, אבל, פסקו למעלה, שכיון שהבעש"ט ידע שענין זה אין לו מקום מצד סדר ההשתלשלות, ואעפ"כ הפציר כ"כ עבורו, הנה בגלל זה לא יהי' לו חלק לעולם הבא. כאשר שמע הבעש"ט כרוז זה, הנה בתחילה הצטער ("עס האָט אים פֿאַרדראָסן"), אבל לאחרי כן, כשהתבונן בדבר, שמח ביותר, באמרו, שמעתה יוכל לעבוד את הקב"ה באמת, "שלא על מנת לקבל פרס"²⁵, איזה פרס שיהי'!

23 ראה "סיפורי חסידים" (להרש"י זעווין), מועדים ע' 262. וראה גם תו"מ חכ"ח ע' 244. וש"נ.

24 כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר: לא שמעתי סיפור זה מכ"ק מו"ח אדמו"ר, ולכן איני יודע עד כמה הוא אמיתי, אבל עכ"פ תוכן הסיפור הוא חביב ונעים ("אָ געשמאַקער") — אם כי "געשמאַק" הוא כבר לא ענין של מס"נ...
25 אבות פ"א מ"ג.

17 שערי אורה שער הפורים ד"ה וקבל היהודים פ"ח (צ, ב).

18 תו"א מג"א ד"ה חייב איניש הב' (צט, ב).

19 ראה גם הערה הנ"ל.

20 ראה אנציק' תלמודית ערך יהרג ואל יעבור ס"א (כרך כב ע' סה). וש"נ.

21 רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ד. הל' סנהדרין פ"ב ה"ב. וראה שו"ע ורמ"א אהע"ז סי"ז ס"ו. רמ"א שם סמ"ב ס"ה.
22 ע"ז נד, א. וש"נ.

וזהו אמיתית ענין המס"נ — שאינו נוגע לו שום ענין שבעולם, וכל רצונו הוא בהעצמות בלבד. וכלשון רבנו הזקן הידוע²⁶: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי"²⁷, איך וויל זע גאָר ניסט, איך וויל ניט דאָיין ג"ע, איך וויל ניט דאָיין עוה"ב כו', איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין". וזהו אמיתית ענין המס"נ שלא נזכר בתורה.

ונחזור לעניננו — שכיון שבנגלה לא מדובר אודות ענינים שהם נעלים יותר ממעלת החכמה, לכן כתב הרמב"ם "החכם . . צריך שיהי' ניכר כו'"; אבל, בתורת החסידות, נתבאר ענין זה לא בנוגע לחכם, אלא בנוגע לאיש צבא. ולאמיתו של דבר, גם בנוגע לחכם גופא, הרי חכם אמיתי הוא מי שבפנימיותו הוא איש צבא אמיתי, ומצד זה ביכלתו להיות חכם באמת.

ד. ובנוגע לדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר, שמציאותו של איש צבא ניכרת גם בשנים שלאח"ז — הנה מדוע נקט הרבי עשר שנים דוקא, אינני יודע;

אבל, בכל אופן, נוגע הדבר עתה — לאחר שעברו עשר שנים משנת תש"י, שגם עכשיו, לאחר עשר שנים, צריך להיות ניכר בכאור"א, ובכל עניניו, שהוא איש צבא.

יש להרגיל את הגוף לעבוד ולהתייגע, וגם בשעה שהוא עייף וייגע, עליו להמשיך לעבוד. וענין זה צריך להיות בפשיטות, שאי-אפשר כלל באופן אחר, כמו באיש צבא כפשוטו, שאינו יודע מאופן אחר.

וכמדובר בהתועדות שלפנ"ז²⁸ — מועילה התשובה לתקן גם את העבר:

גם מי שברגע הקודם הי' חסר אצלו בענין זה, ואפילו מי שבמשך כל עשר השנים הי' חסר אצלו בענין זה, ואפילו מי שגם לפני עשר שנים הי' חסר אצלו ענין זה — בכחו לתקן את העבר, עי"ז שמכאן ואילך ייעשה "איש צבא", ויציית בקבלת-עול לכל הוראות ה"מפקד", מבלי הבט על כך שהעבודה מייגעת את הגוף.

ויתן השי"ת שבקרוב ממש יקויים הייעוד²⁹ "הקיצו ורננו שוכני

28 שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול תש"כ ס"ב (תו"מ חכ"ח ע' 287).
29 ישעי' כו, יט.

26 סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"מ (דרמ"צ קלח, סע"א). — נעתק ב"היום יום" יח כסלו.
27 תהלים עג, כה.

עפר", ונוכל לבוא אל הרבי ולומר לו: "עשינו שליחותך", בשמחה ובטוב לבב.

* * *

ה. כאמור לעיל, התוועדות זו היא בהמשך לשמח"ת, ולכן גם עתה צריך להיות ענין השמחה, ובהוספה על שמח"ת.

ולהעיר, שאע"פ שבדרך כלל מבואר³⁰ החילוק שבין שבת ליו"ט, שיו"ט הוא ענין השמחה, ושבת הו"ע התענוג, הנה נוסף על מ"ש בכמה ראשונים³¹ שגם בשבת ישנו ענין השמחה, ומקור הדברים בספרי על הפסוק³² "וביום שמחתכם", "אלו השבתות" — הרי גם מצד התענוג דשבת, כולל ענין התענוג גם את ענין השמחה, ומוסיף בהשמחה.

ו. ובהקדמה:

כל עניני חודש תשרי הם בבחי' הפנימיות, וכפי שאומרים החל מר"ח אלול: "בקשו פני"³³. ואף שבכל הימים טובים כתיב "ראה כל זכורך את פני הוי'", ומבאר הצ"צ³⁴ דקאי על בחי' הפנימיות, מ"מ, בחג הסוכות הרי זה בחי' פנימיות דפנימיות. ובפרט בשמע"צ ושמח"ת, י"ג יום מיום-הכפורים³⁴, שאז ישנו הענין ד"יהיו לך לבדך גו"³⁵, אזי ענין הפנימיות הוא בעומק יותר.

וזוהו גם מה שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁶ בענין הריקודים דשמח"ת, שבשעה שיהודי רוקד עם ספר התורה, רוקדת גם התורה עצמה, כפשטות הדברים, אלא, כיון שהתורה אין לה רגלים, נעשה היהודי בבחי' רגלים לתורה — שהכוונה בזה היא, שהיהודי נעשה העצם של התורה, כיון שהעצם מתגלה בבחי' הרגל דוקא:

מצד הכחות הפנימיים — הרי הרגל הוא היותר תחתון במדרגה. ואפילו מצד כח הרצון, שישנו בכל האיברים בשוה — הרי הרגש הרצון הוא במוח דוקא³⁷, והיינו, שכל האיברים הם רק נשמעים להרצון, שכאשר עולה ברצונו לנענע בידו או ברגלו, הרי הם מתנענעים מיד, אבל האיברים

34) ראה שיחת יום שמח"ת בתחלתה (לעיל ע' 101). וש"נ.
35) משלי ה, יז. וראה תו"מ סה"מ תשרי ע' פב. וש"נ.
36) שיחת ליל שמח"ת תש"ד ס"ט (סה"ש תש"ד ע' 36).
37) ראה המשך תרס"ו ע' נה. ועוד.

30) ראה סה"מ תש"ט ס"ע 130. וש"נ.
31) ראה בהנסמן בערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ט שם, ובלקו"ש ח"ד ע' 1090 הערה 31. וש"נ.
32) בהעלותך יו"ד, יו"ד. וראה לקו"ש חל"ג ע' 62. וש"נ.
33) תהלים כז, ח.

אינם מרגישים את הרצון עצמו; ורק המוח מרגיש את הרצון עצמו, כמובן ממארוז³⁸ "לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ".

משא"כ העצם — הרי הוא בכל מקום בשוה, גם ברגלים, ואדרבה — ברגל נרגש העצם עוד יותר מאשר בראש, כיון שאין בו שכל המעלים.

וזהו תוכן דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שבשעת הריקוד עם התורה נעשה יהודי רגלים לתורה — שע"י הריקוד מקבל הוא את העצמיות של התורה.

וזהו גם שהריקוד עם הס"ת בהקפות הוא כפי שהס"ת מכוסה במעיל דוקא³⁹. — לא פותחים את הס"ת, ולא רואים מה כתוב בו, ואעפ"כ, רוקדים עמו, והיינו, שהשמחה אינה מצד ההשגה שבתורה, אלא מצד העצם דתורה.

ומצד זה גדלה מעלת ההקפות — כידוע⁴⁰ שענין ההקפות אינו אלא מנהג, ומנהג הוא למעלה ממצוה.

ועאכ"כ בנוגע להשמחה וריקודים בשמח"ת במשך כל היום, שלא בשעת ההקפות, שהם מנהג ישראל שלא נזכר אודותיו בשום מקום — דלא כמו ההקפות, שאף שאינם אלא מנהג, הרי זה מנהג שנזכר בכ"מ, וכמ"ש רבנו הזקן בסידורו⁴¹ "מנהג ותיקין הוא כו", ואילו הריקודים שלא בשעת הקפות, הרי הם פנימיים ועצמיים עוד יותר מריקודי ההקפות, ועל ידם לוקחים את העצמות ממש.

וע"ד שסיפר הבעש"ט⁴² אודות רועה א' שרצה לעבוד את הקב"ה, אלא שלא ידע שום דבר כו', ורקד לפניו, ועי"ז עבד את הקב"ה.

ז. וכיון שכל ענינים אלו הם מצד הפנימיות, הרי הם שייכים גם ביום השבת שענינו תענוג⁴³, ובפרט בהזמן ד"רעוא דרעוין"⁴⁴ (כולל גם לאחר שחשך היום, כי, כל זמן שעדיין לא מתפללים ערבית ולא מבדילים, הרי זה עדיין שבת הוא, והראי', שבכרכת המזון אומרים "רצה").

ובנוגע להזמן שבין שמח"ת ל"רעוא דרעוין" דשבת — אין זה

(42) ראה דברים ערבים ח"א (מונקאטש, תרס"ג), סיפורים מהבעש"ט אות יט. רשימות דברים (חיטריק) ע' 49. וש"נ.
(43) חסר קצת (המו"ל).
(44) זח"ב פח, סע"ב.

(38) ע"ז יט, א.
(39) ראה גם שיחת שמחת ביה"ש בסופה (לעיל ע' 100). וש"נ.
(40) ראה לקו"ת דרושי סוכות פ, ג. סידור (עם דא"ח) סוף שער הסוכות (רסט, ב).
(41) סדר הקפות בשמח"ת. וש"נ.
(42) סדר הקפות בשמח"ת. וש"נ.

נחשב הפסק⁴⁵, כפי שמצינו בענין "לבוד"⁴⁶, שכאשר ישנה מחיצה משני הצדדים, אף שבאמצע אין מחיצה כלל, אמרין "לבוד", והאור שבינתיים בטל. ועד"ז לאידך גיסא, שכאשר ישנו אור משני הצדדים ומחיצה באמצע, "אתי אורא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה"⁴⁶. וכשם שהדברים אמורים בנוגע למקום, כן הוא גם בנוגע לזמן, שהרי זמן ומקום קשורים זה לזה⁴⁷, כיון שנבראו ביחד.

ראי' נוספת לדבר:

במוצאי שבת אומרים "ויהי נועם ואתה קדוש"⁴⁸, ומהטעמים לדבר — כיון ש"ויהי נועם" הוא "שיר של פגעים"⁴⁹. אמנם, כשחל יו"ט בשבוע שלאחרי השבת אין אומרים "ויהי נועם"⁴⁸, כיון שיו"ט אינו יום מלאכה, ו"כיון שאומרים ומעשה ידינו כוננה ב' פעמים צריך שיהיו כל הששת ימים ראויים למלאכה"⁵⁰.

ולכאורה אינו מוכן: (א) הרי מלאכת אוכל נפש מותרת אף ביו"ט? (ב) מדוע לא יאמרו "ויהי נועם" בשביל שאר הימים שבין שבת ליו"ט, שהם ימי מלאכה? (ג) ועיקר: הרי עדיין יש צורך לומר "ויהי נועם" מצד הטעם ש"ויהי נועם" הוא "שיר של פגעים"?

ומבאר היעב"ץ⁵¹: "העיקר הוא לדעתי משום שימי החול שבינתיים מוטלים בין שתי קדושות שיש בהן כדי להגין ולהציל מן המזיקין", ומוסיף עוד יותר, ש"אם היו אומרין אותו אז, נראה כפוגם בכבוד הקדושה הנוספת שיש בשבוע זו באמצעה".

ומזה מוכח להדיא שישנו ענין "לבוד" בזמן.

ועד"ז בנוגע לעניננו, שהזמן שבינתיים אינו נחשב הפסק כלל, ואדרבה — הזמן שבינתיים בטל ונכלל בהמחיצה שמהאי גיסא ומהאי גיסא, ומוסיף בהשמחה, וכמדובר לעיל (ס"א) שעכשיו הוא ה"חלב" דשמח"ת, דהיינו, שצריך להיות תוספת שמחה.

ח. ויש להוסיף בביאור מעלת השמחה שבשבת זו:

(45) ראה גם שיחת יום שמח"ת בסופה (לעיל ע' 105).
 (46) עירובין טז, ב.
 (47) ראה תניא שעהיה"א פ"ז. לקו"ת ברכה צח, א. וראה גם לקו"ש ח"כ ע' 333.
 (48) טור ורמ"א ואדה"ז אור"ח רסרצ"ה.
 (49) זח"א יד, ב. עט"ז אור"ח שם (מס' צרור המור פ' ויקרא). וראה אג"ק חט"ז ע' רצד ואילך.
 (50) שו"ע אדה"ז שם ס"ג.
 (51) סידור יעב"ץ מוצאי שבת. וראה גם אג"ק ח"ד ע' רנ.

בנוגע לשמע"צ ושמח"ת איתא במדרש⁵²: "משל למלך שעשה סעודה שבעת ימים וזימן כל בני אדם שבמדינה בשבעת ימי המשתה, כיון שעברו שבעת ימי המשתה אמר לאוהבו, כבר יצאנו דינו מכל בני המדינה, נגלגל אני ואתה במה שתמצא", "כבנים הנפטרים מאביהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם"⁵³.

ומזה מובן, שהשמחה דשמע"צ היא גדולה יותר מהשמחה דחג הסוכות, כי, אף שבחג הסוכות ישנו יתרון בכמות, שהרי בחג הסוכות נמצאים "כל בני אדם שבמדינה" וישנה סעודה גדולה כו', ואילו בשמע"צ אין כל ענינים אלו, כי אם "פר אחד איל אחד"⁵⁴, אעפ"כ, באיכות, השמחה דשמע"צ היא גדולה יותר.

וכשם שהשמחה דשמע"צ ושמח"ת גדולה יותר מהשמחה שבחג הסוכות, כמו"כ השמחה דשבת גדולה יותר מהשמחה דשמע"צ ושמח"ת — כי, בשמע"צ יש צורך לשלול את ענין הפירוד כו' ("קשה עלי פרידתכם"), משא"כ בשבת, הרי "כגוונא דאינון מתייחדין כו' למהוי אחד באחד"⁵⁵, ואין צורך כלל לשלול את ענין הפירוד, ולכן השמחה היא גדולה יותר.

ט. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):

עד כאן — הדרשה שבזה; אך העיקר הוא — הפועל ממש, להוסיף בשמחה יתירה בפועל ממש, ועד לקיום היעוד "ושמחת עולם על ראשם"⁵⁶, כיון ש"יעלה הפורץ לפנינו"⁵⁷,

ונצטרף כולנו ל"צבאות הוי"ו" כדי להשלים את רצונו של רבנו נשיאנו, שהוא הרצון העליון, ש"נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים"⁵⁸, שיושלם בביאת משיח צדקנו, בעגלא דידן, בקרוב ממש.

* * *

י. דובר לעיל (ס"ו) שענין העצם נמצא בכל האיברים (גם ברגל)

56) ישע"י לה, יו"ד. נא, יא.

57) ע"פ מיכה ב, יג.

58) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.

52) במדב"ר פכ"א, כד. תנחומא פינחס

טז.

53) פרש"י פינחס כט, לו.

54) פינחס שם.

55) זח"ב קלה, סע"א.

בשוה, משא"כ ענין הרצון, אף שפועל בכל האיברים בשוה, מ"מ הרגשת הרצון היא בראש דוקא.

יש להוסיף, שמעלת העצם היא גם לגבי ענין התענוג:

ענין התענוג — שגדרו הוא מרחב — נרגש בכל חלקי הגוף, גם ברגלים, כמובן מסיפור הגמרא⁵⁹ בענין "שמועה טובה תדשן עצם"⁶⁰, "הוה סיים חד מסאני, בעא למסימא לאחרינא לא עייל, בעא למשלא לאידך לא נפק", שמזה מוכח שענין התענוג חדר ונרגש ברגל.

ולהעיר, שכיון שכל סיפורי רז"ל הם בדיוק ובהדגשה, הרי מזה שסיפור הגמרא הוא בנוגע לרגלים דוקא, יש ללמוד הוראה, שענין התענוג מתגלה ברגלים יותר מאשר בראש].

אבל אעפ"כ, מה שנרגש באיברים אינו אלא המרחב והשמנונית של התענוג, אבל התענוג עצמו — נרגש בראש דוקא, ולא ברגלים.

משא"כ בענין העצם — הרי העצם עצמו נמצא גם ברגל, והיינו, שהתכונות העצמיים שמצד עצם הגוף הם בכל האיברים בשוה, ואדרבה: ברגל מתגלה העצם עוד יותר, כיון שאין בו ענינים המעלימים (כנ"ל).

וזוהי מעלתם של אנשי חיל (כנ"ל ס"ב) — שענינם בכללות הקומה של בני"ע הרגל (ובעבודה הו"ע הקבלת-עול), וברגל דוקא מתגלה העצם.

יא. וזהו גם הביאור בהמדובר בהמאמר⁶¹, שגם בספירת המלכות ישנו הביטול שמצד החכמה, כי, הביטול שמצד החכמה שבאצילות הוא מהתכונות העצמיים שבאצילות, שהרי "אבא עילאה מקננא באצילות"⁶¹, דהיינו שהחכמה היא תכונה עצמית באצילות, ולכן ישנו ביטול זה בכל המדרגות שבאצילות, עד לספירת המלכות.

יב. ועפ"ז יש לבאר את הסיפור שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶²:

פעם אחת, כשקרא רבנו הזקן בתורה בשבת בראשית, הנה לאחר קריאת התיבות⁶³ "בראשית ברא אלקים", הרכין ראשו על הס"ת ועמד בדביקות ("ער האָט זיך פֿאַרדביקות'ט"), ולאחר משך זמן הגבי' ראשו והמשיך לקרוא התיבות שלאח"ז — "את השמים ואת הארץ".

62 שיחת ליל ש"פ בראשית תש"ה ס"ב

ואילך (סה"ש תש"ה ע' 64 ואילך).

63 בראשית א, א.

59 גיטין נו, ב.

60 משלי טו, ל.

61 רמ"ז לזח"ב רכ, ב. תו"א משפטים

עה, א. וראה סה"מ תרצ"ו ע' 119. וש"נ.

כשסיפרו זאת להצ"צ, אמר, מסתמא הרהר אז זקני בפירושו הבעש"ט⁶⁴ על הפסוק: "בראשית" — התחלת העבודה היא, "ברא אלקים" — לגלות את שם אלקים, "את השמים ואת הארץ" — בשמים ובארץ.

ולאח"ז פירש הצ"צ עצמו את הפסוק באופן כזה: "בראשית" — "ברא שית"⁶⁵, דקאי על המדות העליונות, ועל ידם "ברא אלקים" — שמתגלית תכלית הכוונה דשם אלקים.

ולכאורה אינו מובן:

ענין גילוי התכלית דשם אלקים הוא ידיעה נעלית ביותר — הידיעה שהוי' ואלקים כולא חד⁶⁶, ומהי השייכות של ידיעה זו לענין המדות; לכאורה הי' מתאים יותר לפרש תיבת "בראשית" — "בחוכתא"⁶⁷, דקאי על ספירת החכמה, או "בקדמין"⁶⁸, דקאי על ספירת הכתר?

והביאור בזה — ע"פ הנ"ל, שבכל הענינים שבאצילות, גם במדות, ואפילו בספירת המלכות, ישנם התכונות העצמיים דאצילות, שהם התכונות העצמיים דספירת החכמה (שהרי "אבא עילאה מקנא באצילות") — שהכוונה בזה היא לא לענין נקודת החכמה, שהיא בבחי' מעיין שממנו נמשך נהר, אלא לענין הראי' דחכמה שלמעלה מבחי' מעיין דחכמה (כפי שנתבאר בהמאמר⁶⁹), וענין זה ישנו בכל האצילות עד לספירת המלכות, ואדרבה — בספירת המלכות הרי זה (בפרט אחד) בגילוי יותר, כנ"ל.

יג. בשיחה הנ"ל⁷⁰ דיבר כ"ק מו"ח אדמו"ר בענין מעלת ספירת היסוד,

— בכלל לא הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר מדבר בענין מעלת עצמו בגילוי, אבל בשיחה הנ"ל דיבר בענין מעלת ספירת היסוד —

שכל ההמשכות וההשפעות — הן ההמשכות דסדר ההשתלשלות והן ההמשכות שלמעלה מסדר ההשתלשלות — הן ע"י ספירת היסוד.

דברים אלו לבדם היו מספיקים כדי לדעת על מי המדובר...

ובפרט שהדברים נאמרו בהתוועדות של שמע"צ, והרי ידוע⁷¹ שג'

64 ראה גם כתר שם טוב בהוספות ס"ד ואילך. וש"נ.
65 זח"א ג, ב. טו, ב. ועוד.
66 ראה זהר ח"ב קסא, א. ח"ג רסד, א.
67 תרגום ירושלמי עה"פ (ושם):
68 תרגום אונקלוס עה"פ.
69 ראה גם ד"ה חסידים ואנשי מעשה דיום ב' דחה"ס פ"ד (לעיל ע' 29).
70 שיחת יום שמח"ת תש"ה ס"ח (סה"ש שם ע' 60).
71 זח"ג רנו, ריש ע"ב. טואר"ח סו"ס תיו. (בחוכתא).

המועדים הם כנגד ג' האבות, אברהם יצחק ויעקב, ושמע"צ הוא כנגד יוסף⁷².

ואעפ"כ לא הסתפק כ"ק מו"ח אדמו"ר בזה, וסיפר בהמשך השיחה, ששמע ברבים, שהבעש"ט והמגיד ענינם עתיק ואריך, רבנו הזקן — חכמה, אדמו"ר האמצעי — בינה, הצ"צ — דעת, ואמר, שעד כאן שמע ברבים, וביחיד שמע עד נצח והוד, והוסיף "וכן הלאה" ("און ווייטער")...

ובהמשך השיחות⁷³ הוסיף עוד, שפרשת היום⁷⁴ היא "וליוסף אמר מבורכת הוי' ארצו", שארצו של יוסף מבורכת בכל טוב⁷⁵.

ובמילא, צריכים לדעת שישנם כל ההמשכות, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר: "מבורכת בכל טוב", אלא, שעדיין לא ניצלו אותם.

הרבי משפיע, ומשפיע לכאו"א — "נתן מלחמו לדל"⁷⁶, וממשיך להשפיע ("ער האַלט אין איין משפיע זיין") ללא שיעור; ואין הדבר תלוי אלא בנו — שעלינו להכין כלים לקבלת ההשפעה, עכ"פ ע"י "אצבע קטנה"⁷⁷.

וכיון שמתחילה עתה שנה חדשה, ובכל ר"ה נמשך "אור חדש ומחודש שלא הי' מאיר עדיין מעולם"⁷⁸ (ענין הנוגע במיוחד להזמן שלאחרי שמע"צ ושמח"ת, כי חודש תשרי עדיין שייך לשנה שעברה) — יש להתחיל לעשות ולפעול ("מ'דאַרף אָנהויבן צו טאָן").

יש להתייגע בפשטות, עד לאופן שהגוף מתעייף, וכאמור לעיל (ס"ב) בענין הריקודים דשמח"ת, שיש להרגיל את הגוף לכך, וזהו הסימן של איש צבא אמיתי, שגם כשגופו כבר עייף באמת [ולא שמוצא "אמתלאות", שהכוונה אינה אליו, או מצד ישות כו', או שטוען "שב ואל תעשה עדיף"⁷⁹...], וצועק שכבר די לו, והוא זקוק למעט מנוחה כו' — אעפ"כ אינו מפסיק מעבודתו, בידעו שהוא איש צבא, ולהיותו איש צבא אינו יודע מאומה; כל מה שהוא יודע אינו אלא הוראת המפקד, ומלבד זה — לא נוגע לו מאומה ("מער גייט אים ניט אָן")!

וכיון שזמן זה שייך לשמיני-עצרת (שהרי התוועדות זו היא בהמשך

72) ראה זח"א רח, ב. לקו"ש ח"ג ע' 832 סכ"ה (תו"מ חכ"ד ע' 158). וש"נ.
 76) משלי כב, ט. וראה זח"ג קל, א.
 77) ראה קה"ר בתחלתו. וש"נ.
 78) תניא אגה"ק סי"ד (קכ, ב).
 79) לשון חז"ל — עירובין ק, א.
 73) ס"י (שם ע' 61 ואלך).
 74) ברכה לג, יג.
 75) ראה גם שיחת יום שמח"ת תשי"ט

לשמע"צ ושמח"ת), שבו ישנה ההמשכה דיוסף על כל השנה — יש לייקר ארבעים ושמונה שעות אלו של שמע"צ ושמח"ת⁸⁰, וכן את הזמן שמוסיפים על שמע"צ ושמח"ת, כדי לעשות כלים לקבלת כל ההמשכות וההשפעות שיוסף ממשך, הן בהענינים ד"ממגד שמים מעל" והן בהענינים ד"מתהום רובצת תחת"⁷⁴, כלומר, הן ברוחניות והן בגשמיות⁸¹.

* * *

יד. ידוע שכל הענינים שבפנימיות התורה מרומזים גם בגליא דתורה, שהרי פנימיות וגליא קשורים זה לזה, וכדמוכח מהלשון "פנימיות" גופא שישנו גם החלק הנגלה שבזה (ע"ד מ"ש במדרש תמורה⁸² שאין טוב בלא רע כו'). וכן הוא בנוגע להמדובר לעיל (סי"א) בענין מלכות דאצילות, שגם במלכות ישנו הביטול דחכמה — שגם ענין זה מרומז בענין המלוכה כפי שהוא בגליא דתורה, ש"מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא"⁸³:

מהענינים העיקריים שבמלוכה הוא — "שתהא אימתו עליך", שלכן "אין רואין אותו כו' כשהוא ערום כו'", ועד ש"אין משתמשין בשרביטו"⁸⁴. ולכאורה: בשלמא "אין רואין אותו כשהוא ערום" — הרי זה ענין הקשור עם הפנימיות שלו; אבל השרביט — הרי אינו אבר ואינו חלק מהמלך, כי אם לבוש ודבר חיצוני בלבד. ואעפ"כ, הענין ד"תהא אימתו עליך" — שהוא מהתכונות העצמיים שבמלוכה — ישנו גם בענינים החיצוניים שבה, ועד לענין השרביט.

טו. ובפרטיות יותר:

לכאורה הי' מקום לומר שהמורא ודרך-ארץ אינו מהשרביט, אלא מהמלך, שמתגלה בכל עניניו, גם בהשרביט, אבל השרביט עצמו — להיותו ענין חיצוני, אין בו הענין ד"אימתו עליך".

ועפ"ז יתפרש כן גם למעלה — שאין זה באופן שספירת המלכות עצמה מקבלת את התכונות העצמיים דאצילות, כי אם, שבהיותה באצילות, שאז יש בה הארת החכמה, אזי יש בה גם הביטול דאצילות, משא"כ כשנעשית עתיק לבי"ע.

ש"פ בראשית תשח"י (התוועדות א) ס"ט
תו"מ חכ"א ע' 136). שם חכ"ב ע' 126.
וש"נ.

(83) ברכות נח, א.

(84) סנהדרין כב, א (במשנה). רמב"ם הל' מלכים פ"ב ה"א ג.

(80) ראה שיחת ליל שמע"צ תש"ד ס"ג
(סה"ש תש"ד ע' 31).

(81) בסעיף זה חסרים כמה ענינים

(המו"ל).

(82) ושם (פ"ג): אילולי שלום לא הי' רע

ואילולי רע לא הי' שלום. וראה גם שיחת

אבל לאמיתו של דבר אין לומר כן, שהרי הדין ד"אין משתמשין בשרביטו" הוא אפילו לאחר מיתת המלך⁸⁵, שאז אין עוד התגלות המלך בהשרביט, ואעפ"כ אין משתמשין בשרביטו. ומזה מוכח שבהשרביט עצמו ישנם התכונות העצמיים של ענין המלוכה — "שתהא אימתו עליך".

אך לכאורה יש מקום לדחות גם ראי' זו, שהרי אפשר לומר שגם לאחר מותו של המלך נשאר בהשרביט כח המלך, וע"ד הידוע⁸⁶ שהמגיד הכיר בכלי שהאומן שעשאו הי' סומא בעין אחת, כיון שכח הפועל ישנו עדיין בהכלי.

אבל לאמיתו של דבר אין לומר כן, כי:

בנוגע להאיסור לישא אלמנתו של מלך⁸⁷, אין מקום לפרש שהטעם הוא לפי שנשאר בה עדיין כח המלך, שהרי אילו הי' נשאר בה איזה ענין של אישות היתה אסורה גם למלך אחר, ומזה שהאיסור הוא (לדעה אחת⁸⁸) רק על הדיוט, מוכח, שטעם האיסור אינו משום שנשאר בה איזה ענין של אישות, אלא כיון שכל עניני המלך יש בהם מצד עצמם תכונת המלוכה — "שתהא אימתו עליך".

ומזה מובן שכן הוא גם בנוגע להדין ד"אין משתמשין בשרביטו", שאין זה מצד כח המלך שנשאר בהשרביט, אלא מצד השרביט עצמו.

ולכאורה יש מקום לדחות זאת, ולומר שהטעם ש"אין משתמשין בשרביטו" גם לאחר מיתה הוא משום שענין המלוכה נמשך ע"י בנו של המלך, וכשם ש"אין מושחין מלך בן מלך"⁸⁹, כיון שמשחת אביו נמשכת גם עליו. אבל באמת אין לומר כן, שהרי הדין ד"אין משתמשין בשרביטו" הוא אפילו כשלא הניח בן.

ונמצא, שהענין ד"תהא אימתו עליך" ישנו גם בענינים החיצוניים, ועד ל"שרביטו", לפי שהתכונה העצמית של המלך היא בכל הענינים בשה.

טז. ובנוגע לעניננו — המדובר לעיל (ס"ד) שיש צורך להיות "אנשי צבא":

אפילו בענינים שהרבי מעולם לא הורה ולא ציוה בפירוש לעשותם,

(85) ראה סנהדרין ורמב"ם שם. (88) ר' יהודה במשנה שם.

(86) שער האמונה ספכ"ז. וש"נ. (89) הוריות יא, ב. רמב"ם הל' מלכים

(87) סנהדרין יח, א (במשנה). רמב"ם שם ספ"א.

מ"מ, אם זהו ענין שיש לו איזו שייכות עם הרבי, דהיינו, שברור אצלו שזהו רצונו של הרבי, גם אם הרבי לא ציוה עליו מעולם לעשותם⁹⁰ — הנה כיון שזהו רצונו של הרבי, יש בזה הענין ד"תהא אימתו עליך".

כאשר מתבוננים בענין הפצת המעיינות, מבינים בפשטות שאין חילוק בין ארצות-הברית לשאר מקומות. — הרבי התחיל בהפצת חסידות בארה"ב, מצד הסדר ד"מעט מעט אגרשנו"⁹¹, אבל מובן שכוונת הרבי היתה להפיץ חסידות לא רק בארה"ב אלא בכל קצוי תבל.

וכיון שכן, אף שלא ציוו עליו בפירוש להפיץ חסידות במקום פלוני, ולא קיבל על כך שום פקודה או הוראה כו' — הרי כיון שבפנימיותו יודע הוא שזהו הרצון, לא גרע משרביטו של מלך, שמי שאין לו אימה מהשרביט, הרי זה היפך הענין ד"שום תשים עליך מלך"⁹², וחשיב מורד במלכות!

יז. ובאותיות ברורות יותר⁹³:

אין להמתין עד שיקראוהו פנימה ויורו לו לנסוע למקום פלוני, אלא, בידעו שרצונו של הרבי להפיץ חסידות בכל קצוי תבל, עליו לקחת לידי את ה"מפה", ולחפש היכן נמצאת מדינה או עיר שהפצת המעיינות שם עדיין אינה בשלימות, והוא מוכשר לפעול שם, ואז עליו לגשת ולהציע את עצמו ולומר "מדינה"⁹⁴ פלונית חרבה והיא שלך, גזור שתיבנה! — ואם אינו עושה כן, הנה אף שלא ציוו עליו, מ"מ, כיון שהוא יודע שזהו רצונו של הרבי, הרי זה ענין של "שרביטו של מלך"!

ומה שטוען שלא ציוו עליו, ומזה ראי' שאין זה תפקידו כו' — הנה מה שלא ציוו עליו הרי זה מפני שהרבי לא נטל ממנו את הבחירה, שכן, ענין הבחירה הוא המקשר כאו"א מישראל עם העצמות⁹⁵, ולכן לא רצה הרבי ליטול את הבחירה,

— היו אמנם כאלו שקראו להם פנימה והורו להם באופן ד"חוקה חקקתי גזירה גזרתי"⁹⁶, אבל בדרך כלל, לא זהו הסדר. —

ולכן, אף שהרבי משפיע לכאו"א באופן ד"נתן מלחמו לדל" (כנ"ל סי"ג), מ"מ, כשהלה מכווץ את שיניו ושפתיו ("ער פֶּאָרקוועטשט די ציין

95 ראה לקו"ת אמור לח, ב. וראה גם שיחת ש"פ בראשית הא' ס"ג (לעיל ע' 109). וש"נ.

96 (לשון חז"ל — תנחומא חוקת ג. במדב"ר רפי"ט.

90 ראה גם לקמן ע' 276.

91 משפטים כג, ל.

92 פ' שופטים יז, טו.

93 ראה גם שיחת שמחת ביה"ש סל"ב

(לעיל ע' 90).

94 מדרש תהלים ויל"ש צ, א.

מיט די ליפן"), אי אפשר לפעול עמו מאומה, שהרי לא נוטלים ממנו את הבחירה.

יש מצב גרוע עוד יותר⁹⁷:

יש כאלו שמנסים להסביר שלא זה הוא רצונו של הרבי... — הנהגה כזו היא בבחינת העמדת צלם בהיכל: נוטלים את ה"צלם" של השכל האישי, ומנסים לפרש שזהו רצונו של הרבי!

ענין זה הוא גרוע יותר מהמשל המובא בתניא⁹⁸ מ"האוחז בראשו של מלך ומורידו למטה וטומן פניו בתוך בית הכסא מלא צואה", כיון שהמדובר הוא לא רק אודות "ראשו של מלך" ביחס לנפש האלקית שלו, אלא עוד זאת, שרוצה להוריד לשם גם את הרבי!

כמו"כ ישנם כאלו שלא המתינו עד שהם יבואו להציע את עצמם, אלא הציעו להם לנסוע בשליחות, וענה לי א' מהם במכתב: יש לי דירה נאה, ולכן אינני רוצה לנסוע!

— כך כותב יהודי שמניח שני זוגות תפילין בכל יום וכו', ואעפ"כ כותב בתמימות: יש לי דירה נאה כו'! ... —

ועד"ז כו"כ טענות ואמתלאות כו' — בה בשעה שאפילו בנוגע לאלו שיש להם טענות אמיתיות, הרי "אונס כמאן דעביד לא אמרינן"⁹⁹.

יח. יש כאלו שמתהלכים ומסבירים לעצמם ולאחרים, וגם ברבים: מה הרעש ("וואָס איז דער געוואָלד") אם לא מציינים בפרט אחד? — הרי בכלל הוא "חסיד" ו"מקושר", וא"כ, מפני שאינו מצייט בפרט אחד חדל להיות "מקושר" ("אויס מקושר")?! ...!

ובכן, ידוע הפס"ד בנגלה¹⁰⁰ בנוגע למומר לדבר אחד...

כלומר: אף שבכל התורה כולה הולכים אחר הרוב, וא"כ גם בענין זה אפשר לעשות "חשבון", שעובר רק על מצוה אחת בלבד, ומקיים רובא דרובא של המצוות, תרי"ב מצוות, שאין לך רוב גדול מזה. ואעפ"כ, נקרא מומר לדבר אחד וכו'.

ואם כן הוא הפס"ד בנגלה דתורה — בפנימיות התורה על אחת כמה וכמה.

98 ספכ"ד.

99 ירושלמי קידושין פ"ג ה"ב. וש"נ.

100 ראה טושו"ע י"ד ס"ב ס"ה-ו.

97 כשדיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין

זה, הפסיק כמ"פ בדיבורו, ואמר: "שמחת

תורה שאַדט ניט" (הנו"ל).

ונקודת הדברים — שענין הרצון אינו מתחלק¹⁰¹, כך, שישנה רק אפשרות אחת: או שיש אצלו הענין ד"תהא אימתו עליך", או להיפך.

כלומר: גם כאשר הוא מקושר בתרי"ב נימין, ורק בפרט אחד אינו מצייט — הרי מידי יום ביומו עומד הוא וכורת נימא אחת!

כשם שהקב"ה "נותן התורה" (לשון הוה¹⁰²) בכל יום, כן הוא גם בצדיקים ש"דומים לבוראם"¹⁰³, כך שבכל יום פונה אליו הרבי ואומר לו: עשה כך וכך; ואילו הוא משיב לרבי מידי יום ביומו: בתרי"ב נימין — מצייט הנני, אבל בנימא אחת — הנה בכל יום נוטל אני "מספריים" וכורת אותה!

וכיון שברצון וקב"ע אין התחלקות — לא שייך ללכת בזה בתר רובא, אלא אפילו אם יש פרט אחד שאינו מצייט (אפילו פרט שלא ציוו עליו בפירוש אודותיו, אלא שהוא בפנימיותו יודע שזהו הרצון, ועליו לעשות זאת בשמחה ובטוב לבב) — הרי הוא מורד במלכות!

יט. יתן השי"ת שלא יהי צורך לדבר עוד אודות ענינים אלו, ומוטב שיהי הדיבור בהקו ד"ועשה טוב" — אודות מעלת השלוחים הנוסעים למקום רחוק כדי למלא את שליחות רבינו נשיאנו, וע"פ מאמר הבעש"ט הידוע¹⁰⁴ "במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא" — הרי אף שהם נמצאים בריחוק מקום מה"ציון", מ"מ, כיון שרצונו של הרבי הוא במקום שבו הם נמצאים — "שם הוא נמצא", ואשרי חלקם בגשמיות וברוחניות,

וכל ההסברות אודות הקשיים שבדבר — אינם אלא העלמות והסתרים, וכאשר מתחילים לעסוק בזה — "כדונג נמסו"¹⁰⁵.

ובפרט עתה, שזכינו — ולאמיתו של דבר אין זו זכות כלל... — שבניגוד לזמנים עברו, שכשהיו נוסעים בשליחות הרבי היו סובלים ומתייגעים כו' ("מען איז אויסגעריסן געוואָרן"), הרי עתה יש בעבודת השליחות גם פרנסה וכבוד, וכאשר השליח מגיע לכאן — משתעשעים עמו ("מען צאָצקעט זיך מיט אים"), והעיקר — שהוא משתעשע

101) רות רבה פ"ד, ג. וראה ב"ר פס"ז, ח. במדב"ר פ"י, ה. אסת"ר פ"ו, ב. 104) ראה כתר שם טוב בהוספות סמ"ח. וש"נ.

101) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שיא, א. שני, ב. וראה גם תו"מ חכ"ח ע' 196. וש"נ. 102) ראה של"ה כה, א. לקו"ת תזריע כג, א. ובכ"מ.

105) לשון הכתוב — תהלים צז, ה.

מעצמו... ובכואו לביתו מספר הוא לבני־הבית איך שקיבלוהו בתור שליח, כך, שעתה יכולים לקבל הן כבוד האמיתי והן כבוד המדומה, וכל מה שעליו לעשות הוא — להניח הצדה את הישות שלו, ולדעת שלא הוא הפועל את פעולותיו, אלא הרבי פועל על ידו.

וכאמור לעיל — יהי רצון שמכאן ולהבא לא יהי צורך לדבר על זה, וילך ויתוסף תמיד ("עס זאָל האַלטן אין איין צוקומען") עוד שטח ועוד שטח שמפיצים בו "דברי אלקים חיים", עד לקיום היעוד¹⁰⁶ "מלאה הארץ דעה גו' כמים לים מכסים".

* * *

כ. נזכר לעיל (סי"ב) פירוש הבעש"ט על הפסוק "בראשית ברא אלקים", שיש צורך לגלות את שם אלקים.

והנה, רש"י פירש על פסוק זה: "אמר רבי יצחק, לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם¹⁰⁷ .. ומה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים¹⁰⁸, שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

אבל לכאורה אינו מובן: אי משום הא — מספיק הפסוק הראשון בלבד, "בראשית ברא גו'", ולמה הוצרכה התורה לספר את כל הסיפורים שבין "בראשית" ובין "החודש הזה לכם"?

ויש לבאר זה ע"פ תורת הבעש"ט הנ"ל, שצריך לגלות את שם אלקים, כדלקמן.

כא. ונקודת הענין¹⁰⁹:

הסיבה לכך שהתורה אינה מתחילה מ"החודש הזה לכם", אלא מ"בראשית", "משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", היא — לפי שענין התורה הוא לפעול בירור העולם, שזהו"ע "לתת להם נחלת גוים", שלכן ניתנה התורה בעוה"ז התחתון דוקא, ובעוה"ז גופא —

106) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופן.
 107) בא יב, ב.
 108) תהלים קיא, ו.
 109) מכאן עד סיום ההתוועדות — נערך ע"פ רשימה שנרשמה בעת ההתוועדות (לאחר שהרושם ערך הבדלה לעצמו), ובכמה מקומות — בקיצור וראשי פרקים בלבד (המור"ל).

כדברי הגמרא¹¹⁰ בהסוגיא דמ"ת: "למצרים ירדתם כו'", כדי לפעול ענין הביורורים.

ועז"נ "בראשית ברא אלקים", שם אלקים דייקא, שמורה על ההעלם וההסתור:

תוכן ענין בריאת העולם ע"י שם אלקים הוא — לא רק בנוגע לענין הירידה ממדריגה למדריגה שבכללות סדר ההשתלשלות, כמו כללות החילוק בין לפני הצמצום ולאחרי הצמצום, וכמו"כ גם חילוקי הדרגות שישנם אפילו לפני הצמצום, אלא הכוונה היא — בנוגע לענין ההעלם וההסתור על אלקות, עד כדי כך, שיש אפשרות למציאות של רע, שזהו"ע הירידה למצרים, "נחלת גוים", כדי לפעול שם ענין הביורורים.

וענין זה נעשה בפועל ע"י כל פרטי הענינים שמסופרים בתורה עד פרשת החודש — החל מחטא עה"ד ע"י אדה"ר (שהוא השורש לכל החטאים, גם אלו שלאחרי מ"ת, החל מחטא העגל), והחטאים דדור המבול ודור ההפלגה; וכן בנוגע לפרטי עניני האבות והשבטים עד לירידתם למצרים, שכן, כדי לברר את הרע שבמצרים, צריכים בני" לירד למצרים ("למצרים ירדתם").

[ובפרטיות יותר: עיקר הירידה היא ע"י השבטים דוקא, כי, מדריגת יעקב היא באצילות¹¹¹, ששם "לא יגורך רע"¹¹², ורק אצל השבטים, שמדריגתם היא מרכבתא תתאה דבי"ע¹¹³, שייך ענין הירידה למצרים. ומ"מ, ירדת השבטים פועלת גם ביעקב, וע"ד שכאשר נכשל הרגל נופל גם הראש¹¹³].

והתכלית היא — לגלות את שם אלקים, היינו, הכוונה הפנימית דשם אלקים, שהו"ע ההעלם והסתור עד שיכולה להיות המציאות ד"נחלת גוים" — "לתת להם נחלת גוים", היינו, שבנ"י יבררו ויעלו "נחלת גוים" ויעשו ממנה ארץ ישראל (אף שבשביל זה צריך ליתן גם איזה יניקה לחיצונים, וע"ד שמצינו בענין שעיר המשתלח לעזאזל ביוהכ"פ, שזהו כדי ליתן להם איזה יניקה כו'¹¹⁴, אף שביוהכ"פ אין להשטן שליטה כלל, כמרומז בכך ש"השטן" בגימטריא שס"ד, שזהו מספר הימים שיש לו שליטה, מלבד יוהכ"פ¹¹⁵).

(110) שבת פח, סע"ב.

(111) ראה תו"א ויצא כד, א. תו"ח שם ע"ד. ובכ"מ.

(112) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות עגלה

ערופה (דרמ"צ קיא, ב).

(113) ראה יומא כ, רע"א. וש"נ.

(111) ראה תו"א ויצא כד, א. תו"ח שם

לה, ג ואילך. ובכ"מ.

(112) תהלים ה, ה. וראה תקו"ז תנ"ו (צ,

ריש ע"ב). לקו"ב במדבר ג, סע"ג. וש"נ.

וזהו שהתחלת התורה היא מ"בראשית", "משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" — שענין התורה שהיא שעשועים של הקב"ה¹¹⁶, הוא לא רק מצד "החודש הזה לכם", אלא גם מצד הענין ד"בראשית ברא אלקים", שתכליתו הוא הבירור ד"נחלת גוים". וההוראה מזה — בהמשך להאמור לעיל אודות הנסיעה למקום רחוק בשליחות הרבי, ולפעול שם ענין הבירורים, שזהו תוכן הענין ד"לתת להם נחלת גוים".

כב. אך יש כאלה שמשתמטים מלנסוע לשליחות, אף שבהיותם ברוסיא היתה הנהגתם באופן של מס"נ¹¹⁷ (וע"ד מארז"ל¹¹⁸ "אלמלי נגודה כו").

טענתם היא — שכיון שנמצאים בארצות-הברית שמצטיינת בענין הצדקה, רצונם להרויח כסף, ואז יוכלו ליתן ריבוי צדקה, אלא שבשביל זה צריכים להתנהג תחילה כמנהג המדינה: לקרוא עיתון (שהרי אי אפשר בלאו הכי...), ודוקא ב"פ ביום, ולשמוע רדיו ולראות טלוויזיא; ובודאי שאינם עוסקים בלימוד התורה: נגלה אינו לומד (מלבד המסכתא שקיבל על עצמו בחלוקת הש"ס, שהרי צריך לעמוד בדיבורו ("ער איז דאָך אַ וואָרט־ס־מאַן")) — כיון שהוא "חסיד", וחסידות אינו לומד — כיון שעסוק בעניני הפרנסה: לנקות ארובות... או לבחון אבנים טובות ומרגליות, ובמילא חושש ללמוד ולחזור דא"ח, שמא יאמרו עליו שהוא "בטלן"...

[בתחילה חשב אמנם לעסוק בעניני העולם כדי שיוכל ליתן ריבוי צדקה, אבל אח"כ נשקע בהתעסקות בעניני העולם כשלעצמם¹¹⁹, וטוען ששוב אין הדבר בידו. — אבל, האמת היא שגם כאשר סופו באונס, כיון שתחילתו ברצון (בפשיעה), הרי הוא חייב, כפשטות הדין בנגלה לתורה¹²⁰].

ובכן: וכי בשביל זה מסר רבינו נשיאנו את נפשו עבור תלמידי התמימים שיהיו "דוגמא חי" לכולם? ...!

116) ראה לקו"ת במדבר יז, ג ואילך. החסיד ר' יצחק יואל ראפאָלאָוויטש שעסק במסחר ערדליים, והשקיע ראשו בהמסחר, ובכ"מ. ואמר לו אדנ"ע: ראיתי רגלים בערדליים, וראה גם תו"מ סה"מ אדר ע' מא. 117) כתובות לג, ריש ע"ב. 118) אבל ראש בערדליים ("אַ קאַפּ אין קאַלאַשן")? ...! 119) נזכר גם הסיפור (ראה תו"מ ח"א ריש ע' 183. וראה גם חט"ו ס"ע 160) אודות 120) ראה ב"ק כא, ב. וש"נ.

ומזה מובן בנוגע לאלו שנסעו בשליחות — שתהי זאת נחמתם לנחמם בכפליים לתושי¹²¹ — שבזכות זה אינם נמצאים במעמד ומצב הנ"ל כמו אלו שנשארו כאן!...

ואע"פ שעבודתם בשליחות היא באופן של "עבודת פרך" המפרכת את הגוף והנפש¹²², ומה גם שיתכן שרוב שעות היום צריכים לעסוק בענינים צדדיים שהם רק הכנה לעבודה והפצת היהדות והמעיינות — ה"ז ע"ד מ"ש הצ"צ¹²³ לענין לימוד התורה "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"¹²⁴, "דכיון שא"א לו ועוסק כל מה שאפשר לו, ישלים לו הקב"ה לבוש ומשל להשיג על ידו מה שצריך להשיג".

ויה"ר שתהי הרחבה בעבודת השליחות באופן ד"ופרצת", ובאופן של אבוקה שתאיר את הסביבה כולה (ע"ד האבוקות של אור דשמחת בית השואבה¹²⁵), ולפעול גם על אלו שלבם הוא בבחינת "לב האבן"¹²⁶, להביאם לירושלים⁷⁷, בעגלא דידן.

* * *

כג. בהמשך להמדובר בענין הנסיעה בשליחות, הנה הסדר בזה שכל אחד צריך לילך למקום ששולחים אותו, כמו חייל שצריך לעמוד על משמרתו במקום שבו העמידו המפקד, ולא לברוח מה"חזית" ולילך למקום אחר, גם אם חושב שבמקום הנ"ל יוכל להראות גודל כחו, לעשות "קונץ" וכו' [וכהסיפור¹²⁷ אודות החסיד שאמר שאין זה "קונץ" לישב בכיהמ"ד בליובאוויטש ולחשוב חסידות; ה"קונץ" הוא לחשוב חסידות כאשר יושבים ב"קרקס"...] — שכן, התכלית אינה לעשות "קונץ" [ומה גם שיכול להיות שיכשל ח"ו, וכדברי הגמרא¹²⁸ "לעולם אל יביא אדם עצמו לידי נסיון, שהרי דוד מלך ישראל וכו'"], כי אם, למלא את ההוראה של הרבי.

אלא מאי, ישנם כאלו ששואלים את קושיית העני, שנתבארה במאמר של אדמו"ר מהר"ש¹²⁹: הן אמת שמצד סדר השתלשלות צריך

(121) לשון אדה"ז — תניא פלי"ה (מד), (126) יחזקאל יא, יט. לו, כו. (א).
 (122) ראה פרש"י שמות א, יג. (127) ראה גם אג"ק ח"יב ע' רכו. תו"מ.
 (123) בהגהה לתו"א מג"א צח, ג. וראה חכ"ה ע' 86. וש"נ.
 (124) סנהדרין קז, רע"א. (125) הובא בשיחת ליל שבת חוה"מ עם לעיל ע' 64. וש"נ.
 (126) סוכות תש"ה ס"ו (סה"ש תש"ה ע' 50). אג"ק (127) מנחות צט, ב.
 (128) סוכה נא, א"ב. (129) אדמו"ר מהר"י"צ ח"ד ע' מה. ח"ו ע' רנה.

להיות משפיע ומקבל, עשיר ועני, אבל, למה עלה בגורלו שהוא יהי העני?! ועד"ז בנדו"ד: למה עלה בגורלו ששלחוהו ל"חזית"?...! ובכן: בענין הגילויים — אין למעלה מבעה"ב שנותן צדקה לעני, אבל מצד העצם, הרי ידוע¹³⁰ שדוקא ספירת המלכות (עני) מושרשת ברדל"א¹³¹. ודוגמתו בנדו"ד כו'.

והנקודה התיכונה היא — שכל אחד צריך לעמוד במקום שהמפקד העמיד אותו, שענין זה נוגע לטובת כללות המלחמה, וגם לטובה הפרטית שלו ושל בני ביתו.

ועי"ז שכאו"א ימלא את תפקידו ושליחותו בהמקום שנשלח אליו, נזכה לקיום היעוד¹⁰⁶ "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

* * *

כד. בהמשך להמדובר לאחרונה כמ"פ אודות שנת המאתיים להסתלקות הבעש"ט, ישנם כו"כ ששאלו והקשו מהו הענין והחשיבות שבדבר. וכיון שאי אפשר להשיב לכל אחד בפרטיות (ומה גם שישנם כאלו שקושייתם היא במחשבה...), יש להשיב על כך ברבים, וזאת — למרות העובדה שאצל השואלים נוגע בעיקר הקושיא, ולא כ"כ התירוץ... ובהקדמה — שאלו השואלים מהי החשיבות של שנת המאתיים להסתלקות הבעש"ט, הרי שאלה זו מוכיחה שגם במשך כל ה-199 שנים שלפנ"ז לא עשו מאומה לפירסום תורת הבעש"ט, ומצד עצמם לא היו עושים מאומה גם בשנת ה-201!

— כשהיית¹³² בפאריז נתתי פעם צדקה בלילה, ונגש אלי יהודי זקן ושאל: מאי האי? הרי איתא בכתבי האריז"ל¹³³ שאין ליתן צדקה בלילה?! ולאחר זמן, כשביקרתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר בפולין, וספרתי לו ע"ד מאורע זה, נענה כ"ק מו"ח אדמו"ר ואמר: כנראה שהלה לא נתן צדקה גם ביום!...

ומקור הדברים הוא בדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחת חג הפסח תש"ג¹³⁴, ע"ד הסיפור אודות הרה"צ ר' נחום מטשערנאָביל, שתוכנו הוא כיצד לבחון ולדעת מאיזה מקור באה הסברא והטענה כו'.

130) ע"ה שיי"ג פ"ב. וראה תו"מ סה"מ חשון ע' רפט. וש"נ.
 131) בענין זה נזכר גם מעלת בעלי-תשובה על צדיקים.
 132) ראה גם תו"מ חכ"א ס"ע 272 ואילך. וש"נ.
 133) ראה נגיד ומצוה (בתפלת שחרית). שער הכוונות ענין תפלת ערבית דרוש א'. פע"ח שט"ו פ"א.
 134) שיחת ליל ב' דחה"פ ס"ל (סה"ש תש"ג ע' 67 ואילך).

כה. ולגופו של ענין:

לכל לראש יש להדגיש את גודל העילוי שבהזכרת זכות אבות, כפי שמצינו בגמרא¹³⁵ ש"הממונה על הפייסות אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון", "להזכיר זכות אבות מזכירין חברון"¹³⁶, ועד"ז בנוגע לאבות החסידות, החל מהבעש"ט, וכידוע המנהג שבמוצאי ש"ק מזכירים אודות הבעש"ט¹³⁷.

וכיון שכן, הרי מובן וגם פשוט, שכאשר יש הזדמנות מיוחדת להזכיר אודות הבעש"ט, יש לנצל זאת כדי לעורר אודות החידוש שנעשה ע"י התגלות הבעש"ט.

כו. ובהקדמה:

בנוגע לכללות ענין התגלות הבעש"ט, יש להקשות, לכאורה, שאם זהו דבר המוכרח כו', א"כ, למה לא הי' ענין זה בשנים שלפנ"ז. ועד"ז בנוגע לפרטי הענינים הקשורים עם הבעש"ט, כמו יום הולדתו בח"י אלול, שנתגלה בזמן מסויים, ולא הי' ידוע לפני¹³⁸.

אך הענין בזה — ש"הכל עשה יפה בעתו"¹³⁹, כפי שמצינו בנוגע לכללות הענין דמ"ת לאחר כ"ו דורות דוקא¹⁴⁰, ועד"ז בתורה גופא הנה מדור לדור מתגלים ענינים חדשים שלא היו ידועים לפני"ז (אף שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני¹⁴¹).

ולכאורה יכולים להקשות: היתכן, הרי אין שינויים ברצון העליון? — אך הענין הוא, שכך נקבע מלמעלה שכל דבר יתגלה בזמנו המתאים, לפי צורך הזמן והדור, וכיו"ב.

ומובן, שבבוא הזמן להתגלות ענין זה, הרי זה נעשה חלק מהתורה — "תורת חיים", שבה צריכים לחיות כו', ומי שאינו מקבל ענין זה, הרי זה ע"ד מ"ש הרמב"ם¹⁴² ש"האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת אם אמר משה אמרו מפני עצמו, הרי זה כופר בתורה, וכן הכופר בפירושה והוא תורה שבעל פה", "אפילו אמר כל

(139) קהלת ג, יא.

(140) ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר עה"פ (פ"ג, יא [ב]).

(141) ראה לקו"ש ח"ט ע' 252. וש"נ.

(142) הלי' תשובה פ"ג ה"ח.

(135) יומא כה, ב.

(136) פרש"י שם — מירושלמי שם פ"ג ה"א.

(137) ראה בעש"ט עה"ת בהקדמה אות פב ואילך. וש"נ.

(138) ראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 178. וש"נ.

התורה כולה מן השמים חוץ מדקדוק זה כו"מ¹⁴³, הרי זה כאילו כופר ב"אנכי ה' אלקיך"¹⁴⁴.

— ישנו יהודי בשם ר' אלחנן כהן, שהי' לומד עם קבוצה של מלומדים¹⁴⁵, ופעם אחת, כשדיבר אודות קיום מצוות מעשיות, כמו כשרות, בשר בחלב, נענה אחד המסובים ואמר, שהאיסור של בשר בחלב הוא רק בבשר בהמה, אבל בשר עוף מותר לאכול בחלב...

ואכן, מצינו בגמרא¹⁴⁶ שלדעת ר' יוסי הגלילי בשר עוף מותר בחלב, וא"כ, לכאורה יש צדק בדבריו, שהרי לא צריכים להיות צדיק גדול יותר מר' יוסי הגלילי!...

אבל, מובן וגם פשוט שכל זה הוא קודם שנקבעה ההלכה, אבל לאחר שנקבעה ההלכה — הרי מי שאוכל בשר עוף בחלב עובר על איסור התורה ונקרא רשע כו'.

ועד"ז מובן בנדר"ד, שלאחרי שנתגלתה תורת החסידות ע"י הבעש"ט, הרי זה חלק מ"תורת חיים" וכו'.

ואכן רואים במוחש גודל הפעולה דהתגלות תורת החסידות בכללות הענין דקיום התומ"צ.

כז. ומזה מובן, שכאשר נשלם מספר מיוחד של שנים בשייכות לבעש"ט, כמו חמישים שנה, שנקרא "עולם"¹⁴⁷, ובנדר"ד, מאתיים שנה להסתלקות הבעש"ט, יש לנצל זאת כדי לעורר ע"ד ההוספה בעבודה דהפצת המעיינות חוצה, בפועל ממש, שהרי המעשה הוא העיקר¹⁴⁸, ומתוך שמחה וטוב לבב.

ויעזור השי"ת שגם בשנה הבאה לא יוחלש ענין זה, וימשיכו להרעיש ("טומלען") אודות הבעש"ט, ובאופן של הוספה, ע"ד מ"ש באגה"ק⁷⁸ ש"בכל שנה ושנה יורד ומאיר .. אור חדש ומחודש .. עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה".

ועד שנזכה לקיום היעוד²⁹ "הקיצו ורננו שוכני עפר", החל מהבעש"ט, וכל רבותינו נשיאינו, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר, בעגלא דידן.

* * *

(143) סנהדרין צט, א.
 (144) יתרו כ, ב. וראה פיהמ"ש להרמב"ם
 סנהדרין פ' חלק היסוד הח'.
 (145) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ח
 ע' מג. ח"ט ע' ו. ס' זכרון לבני ישראל"
 (קה"ת, תשנ"ו) ע' קפד בהערה.
 (146) חולין קטז, א.
 (147) ראה קידושין טו, א. מכילתא
 (ופרש"י) משפטים כא, ו.
 (148) אבות פ"א מי"ז.

כח. כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר אודות העובדה שיש כאלה שישנים בהתועדות, ולא שומעים מה שמדברים (או שמחפשים לשמוע דבר שמעניין אותם), ולא מקיימים כו', ואמר, שבשנים הראשונות הי' איכפת לו ביותר ("עס האָט שטאַרק געאַרט"), אבל אח"כ התנחם, באמרו, "הטוב אתה מאבותיך"¹⁴⁹, וכמסופר אודות האלשיך¹⁵⁰, שהי' מנמנם בשעה שהאריז"ל הי' מדבר בדברי קבלה, כיון שנשמתו היתה שייכת לעולם הדרוש, וכך יש ללמד זכות עליהם שחושבים שהם נמצאים בעולם אחר כו', אבל, אבוי ("אָך און וויי") ל"לימוד זכות" שכזה, וסיים ש"אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים"¹⁵¹, שינחנו בדרך המלך.

* * *

כט. דובר בענין "כוס של ברכה", ש"יין נשפך בתוך ביתו כמים"¹⁵², וסיים, שתהי' שנה מבורכת בגשמיות וברוחניות.

* * *

ל. מאמר (כעין שיחה) ד"ה להבין ענין פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות.

* * *

לא. כנהוג בשנים האחרונות — יש להזכיר אודות "קרן השנה"¹⁵³. ולא באתי אלא לזרז, וכפי שמבאר רבינו הזקן באגה"ק¹⁵⁴ ע"ד גודל מעלת הזריזות בכל המצוות, ובפרט במצות הצדקה, "זריזותי דאברהם אבינו ע"ה היא העומדת לעד כו'".

וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁵⁵, שכאשר יהודי מחליט ליתן לצדקה סכום שאינו לפי ערכו, אזי פותחים לו צינורות חדשים שיוכל ליתן סכום זה.

ועז"נ¹⁵⁶ "ובחנוני נא בזאת", "בחנוני נא" דייקא, "אין נא אלא לשון בקשה"¹⁵⁷, וכמובא להלכה בדברי הרמ"א¹⁵⁸.

149 ראה יל"ש יהושע רמז טו.
 150 ראה ספר תולדות שבחי האר"י (ירושלים תשכ"ז) ע' 169 ואילך. וש"נ.
 151 ע"פ לשון חז"ל — סוטה מט, ב.
 152 עירובין סה, סע"א.
 153 ראה גם שיחת יום שמח"ת תשי"ט סל"ו ואילך (תו"מ חכ"ד ע' 167 ואילך).
 וש"נ.
 154 סכ"א.
 155 ראה אג"ק שלו ח"ח ס"ע תקיג ואילך. וראה גם תו"מ שם ע' 98. וש"נ.
 156 מלאכי ג, יו"ד. וראה תענית ט, א.
 157 ברכות ט, סע"א. וש"נ.
 158 יו"ד סוסרמ"ז.

וכשם שכל עניני עבודת ה' צריכים להיות בשמחה, כמ"ש¹⁵⁹ "עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב", וכמארו"ל "אין עומדין להתפלל . . אלא מתוך שמחה"¹⁶⁰, "וכן לדבר הלכה"¹⁶¹ — כמו"כ צריכה להיות נתינת הצדקה מתוך שמחה, והיינו, שאע"פ שנותן חיי נפשו¹⁶², מ"מ, צריך לעשות זאת בשמחה.

ובודאי יוסיף הקב"ה כמ"פ ככה, באופן של עשירות, ולא רק עשירות סתם, אלא עשירות ע"פ תורה.

ויה"ר שתהיי' ההחלטה בזה בלב שמת, ובזריזות, וזכותו של אברהם תעמוד לכל אחד ואחד, בכל המצטרך לו, בבני חיי ומזוני רויחי.

* * *

לב. שיחה לנשי חב"ד¹⁶³.

* * *

לג. ידוע מאמר רבינו הזקן¹⁶⁴ שצריכים לחיות עם הזמן, דהיינו, עם הפרשה שקורין בתורה באותו זמן. ומזה מובן שכן הוא גם בנוגע לספר התניא, תושב"כ דתורת החסידות¹⁶⁵ — שזהו השיעור תניא היומי.

בשיעור תניא היומי, באגה"ק¹⁶⁶, מדובר אודות הזהירות "שלא לשוח שיחה בטלה משיתחיל הש"ץ להתפלל . . שחרית ערבית ומנחה".

וכפי שמבאר בארוכה ע"פ משל מ"מלכותא דארעא", "שדרך המלך להיות חביון עוזו בחדרי חדרים וכו'", "וכשעלה רצונו להתגלות לכל והעביר קול בכל מלכותו להקהל ולעמוד לפניו להראותם כבוד מלכותו ויקר תפארת גדולתו" (שזהו באופן נעלה יותר מהתגלות המלך בשדה¹⁶⁷, שגם בבואו לשדה בלבוש מלכות, אין זה בדומה כפי שהוא בהיכלו כו'), הרי "מי שעומד לפניו ואינו חושש לראותו ומתעסק בצרכיו, כמה גרוע וסכל ופתי הוא, ונמשל כבהמות נדמה בעיני כל הבריות, וגם הוא בזיון המלך . . וגם הוא מתחייב בנפשו למלך וכו'".

[ולהעיר, שנוסף על ענין ה"מרידה במלכות", מדגיש רבינו הזקן

159) תבוא כח, מז. וראה רמב"ם הל' ב"היום יום" ב חשון). (נעתק לולב בסופן.

160) ברכות לא, א.

161) שבת ל, ב.

162) ראה תניא פל"ז (מח, סע"ב).

163) לא הגיעה לידינו לע"ע (החור"ל).

164) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק ב"היום יום" ב חשון).

165) אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' רסא. ועוד.

166) סכ"ד.

167) ראה לקו"ת פ' ראה לב, ב.

ומקדים הענין ד"סכל ופתי" — בהתאם למאמר העולם בנוגע לחומר ענין הסכלות כו'¹⁶⁸].

וענין זה כותב רבינו הזקן לכל אחד ואחד, לאחרי שמקדים תוארי כבוד: "אהובי אחי .. ריעים האהובים ליוצרם".

וכיון שבהשגחה פרטית לומדים ענין זה בשיעור תניא היומי, הרי מובן, שיש לעורר על ענין זה.

— אני אינני אלא בבחי' "ממוצע"¹⁶⁹ לחזור על דברי רבינו הזקן, שעי"ז "שפתותיו דובבות כו"¹⁷⁰, כך, שרבינו הזקן בעצמו אומר דברים אלו עוד הפעם!

ומובן מעצמו, שענין זה שייך לא רק לאלו הנמצאים על אתר, אלא לכל בנ"י בכל מקום שהם, ומצד הציווי "ואהבת לרעך כמוך"¹⁷¹, ומה גם ש"כל ישראל ערבים זב"ז"¹⁷², צריכים לעורר על זה איש את רעהו, וכמ"ש¹⁷³ "הוכח תוכיח את עמיתך", "אפילו מאה פעמים"¹⁷⁴, וכאשר ידברו בדרכי נועם ודרכי שלום, בודאי יפעלו.

וכאשר ההנהגה בתפלה היא כדבעי, אזי תפלתו מתקבלת,

ובכלל זה גם ענין סידור שבחו של מקום שבתפלה¹⁷⁵, שהו"ע השגת אלקות, "דע את אלקי אביך", ועי"ז — "ועבדהו בלב שלם"¹⁷⁶.

* * *

לד. ידוע המנהג¹⁷⁷ שבמוצאי שמח"ת מכריזים: "ויעקב הלך לדרכו"¹⁷⁸ — לעבודה דכל השנה כולה, ובפרט לעבודה דימי החורף כו', וכהמשך הכתוב: "ויפגעו בו מלאכי אלקים", והיינו, שהמלאכים עוזרים ומסייעים ליהודי בעבודתו (אף שמקנאים בו כו').

וכדי שתהי' העבודה בשמחה, שאז היא בנקל ובמהירות יותר — הנה בשעת חלוקת "כוס של ברכה", יחלקו גם "משקה" מהתועדות זו לכל האורחים השבים למקומותיהם, וכל אחד יזכיר את מקום עבודתו,

(175) ראה ברכות לב, סע"א. לד, א. ע"ז ז, סע"ב.

(176) דברי הימים-א כח, ט. וראה תניא קו"א קנו, ב. ובכ"מ.

(177) ראה סה"ש תרצ"ט ע' 43. וש"נ. וראה גם מכתב כ"ט תשרי שנה זו (אג"ק ח"כ ע' יא).

(178) ויצא לב, ב.

(168) אולי הכוונה למאמר החכם שהובא באג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שלא.

(169) ראה סה"ש תורת שלום ע' 158.

(170) יבמות צז, רע"א.

(171) קדושים יט, יח.

(172) שבועות לט, סע"א. וש"נ.

(173) שם, יז.

(174) ב"מ לא, א.

כדי שכ"ק מו"ח אדמו"ר יעורר עליו רחמים רבים, שתהי' עבודתו בשמחה ובטוב לבב, ובאופן דמוסיף והולך ואור.

[קודם סיום ההתוועדות¹⁷⁹ ניגנו ניגון שמחה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א עמד מלא קומתו ורקד על מקומו בשמחה רבה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א ברך ברכת המזון על הכוס, ולאחר תפלת ערבית והבדלה, נתן לכל אחד מהמסובים שי' בידו הק' מ"כוס של ברכה".

טרם צאתו אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

יעזור השי"ת שיהי' "ויעקב הלך לדרכו" באופן של מסירה ונתינה ("מ'זאָל זיך איבערגעבן") לתורה ועבודה.

והתחיל לנגן "כי בשמחה תצאו".

(כמורה על הפלאת הענין), ולאחרי שכל האורחים אמרו "לחיים", נענה כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר:

באמת הרי כולנו באנו מארץ ישראל, כפי שאומרים: "מפני חטאינו גלינו מארצנו", אלא, שההוצאות שלנו היו מעט גדולות יותר... ("אונז האָט דאָס אָפּגעקאָסט אַ ביסל טייערער"),

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) ובכן, יאמרו כולם "לחיים"!

179) במהלך ההתוועדות דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות כפר חב"ד, באמרו בין הדברים, שהרבי, עם כל הפמליא שלו, נמצאים בכפר חב"ד, ודיברו במעלת אנ"ש הדרים שם, שיש ללמוד מהם כו'.

כמו"כ פנה כ"ק אדמו"ר שליט"א לאחד ממארגני קבוצת האורחים מא"י, הרה"ת ר' יצחק מענדל ליס ושאל: כמה עלו הוצאות הנסיעה מא"י? וכשהשיב: 1249 לירות, חזר כ"ק אדמו"ר שליט"א והכריז סכום זה ב"פ